

Agnieszka Deja
Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska

ZRÓWNOWAŻONE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE Z PERSPEKTYWY SAMORZĄDÓW WOJEWÓDZTW

W lutym 2016 r. siedem organizacji pozarządowych¹ wystosowało do Zarządów Województw petycję w sprawie podjęcia uchwały dotyczącej stosowania Zrównoważonych Zamówień Publicznych, w tym Zielonych Zamówień i klauzul społecznych. Proces związany z odpowiedziami na wystosowany apel pokazuje stan świadomości i zaangażowania samorządów regionalnych w realizację polityk publicznych opartych o Zrównoważone Zamówienia Publiczne. Działania związane z wystosowaniem petycji w sprawie stosowania Zrównoważonych zamówień publicznych, którego dotyczy niniejszy Raport były podjęte w ramach projektu „Zrównoważone zamówienia publiczne. Monitoring prawa i standardów”², realizowanego przez Fundację Kupuj Odpowiedzialnie, w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Zrównoważone Zamówienia Publiczne odnoszą się do stosowania kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem, który jest jednym z elementów polityk horyzontalnych UE. Oznacza to dokonywanie dobrze przemyślanych i niezbędnych zakupów oraz nabywanie produktów i usług możliwie w jak najmniejszym stopniu oddziałujących na środowisko w trakcie całego cyklu życia produktu, a także uwzględniających społeczne i ekonomiczne skutki decyzji zakupowych.

Zamówienia te dotyczą:

- stosowania kryteriów uwzględniających oddziaływanie usług i towarów na środowisko naturalne oraz osoby zatrudnione, w tym w krajach pochodzenia, przy wytwarzaniu produktów lub wykonywaniu usług, jak również osoby z nich korzystające;
- produktów przemysłowych i rolniczych wytworzonych zarówno w krajach rozwiniętych, w tym w Polsce, jak i – co jest niezwykle istotne – w krajach globalnego Południa.

Pomocne w stosowaniu kryteriów środowiskowych oraz społecznych są certyfikaty (tzw. oznakowania, etykiety) potwierdzające spełnianie ściśle określonych warunków, np. certyfikat EU Ecolabel, Fairtrade³, FSC, GOTS, SA 8000⁴.

Zrównoważone Zamówienia Publiczne odnoszą się także do stosowania klauzul społecznych (dodatkových warunków jego realizacji odnoszących się do zatrudnienia na potrzeby realizacji danego zamówienia określonych grup osób). Jako klauzule społeczne określane są także

---

¹ Organizacje, które wystosowały petycję do Zarządów Województw to: Fundacja Kupuj Odpowiedzialnie, Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu, Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska, Polskie Stowarzyszenie Sprawiedliwego Handlu „Trzeci Świat i My”, Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych, Fundacja Promocji Gmin Polskich, Fundacja Instytut Spraw Publicznych.

² O projekcie można przeczytać na stronie: http://www.ekonsument.pl/s260_o_projekcie.html

³ Na temat zasad Fair Trade (Sprawiedliwego Handlu) można przeczytać więcej na stronie internetowej Koalicji Sprawiedliwego Handlu - Fairtrade Polska - http://fairtrade.org.pl/s13_zasady_sprawiedliwego_handlu.html

⁴ Więcej o certyfikatach można przeczytać na stronie internetowej Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie: <http://ekonsument.pl/oznakowania.pdf>

tzw. zamówienia zastrzeżone, co oznacza, że zamawiający może zastrzec możliwość ubiegania się o określone zamówienie wyłącznie dla wykonawców zatrudniających określony procent osób niepełnosprawnych.

Zdecydowaliśmy się na wystosowanie petycji jako nowego instrumentu wywierania wpływu na instytucje publiczne przez obywateli oraz partycypacji w sprawach publicznych. **W związku z tym, że administracja centralna, w tym m.in. na poziomie urzędów wojewódzkich, została zobowiązana do stosowania klauzul społecznych, zdecydowano o skierowaniu apelu (petycji) do Zarządów Województw, które mogą wystosować tego typu rekomendację wobec instytucji podległych na poziomie samorządu województwa.**

Z informacji jakie posiadaliśmy przed złożeniem petycji (w lutym 2016 r.) wynikało, że **stosowanie klauzul społecznych rekomendował już Zarząd Województwa Mazowieckiego podejmując uchwałę w sprawie „Polityki stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych udzielanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne” (Uchwała 1473/92/15 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dn. 10 listopada 2015 r.)⁵.**

W 2015 r. uchwałę w sprawie stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych podjął także Zarząd Województwa Łódzkiego (Uchwała Nr 590/15 z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie stosowania klauzul społecznych w postępowaniach przetargowych realizowanych przez Województwo Łódzkie)⁶.

Także **Marszałek Województwa Podkarpackiego w 2015 r. wydał Zarządzenie Nr 75/2015 ustanawiające m.in. obowiązek stosowania klauzul społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego na usługi cateringowe o wartości poniżej 30 tys. euro dla projektów współfinansowanych z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014 – 2020 w ramach X osi priorytetowej Pomoc techniczna⁷. Należy jednak zwrócić uwagę, na fakt, że zakres Zarządzenia jest wybiórczy i odnosi się jedynie do zamówień publicznych o określonej wartości (poniżej progu 30 tys. euro) prowadzonych w ramach projektów realizowanych w jednej z osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO).**

Skutki petycji

W odpowiedzi na petycję **trzy Zarządy Województw (Wielkopolskie, Śląskie, Zachodniopomorskie) podjęły uchwały** odnoszące się do stosowania Zrównoważonych Zamówień Publicznych w urzędzie marszałkowskim i podległych jednostkach organizacyjnych.

- **Zarząd Województwa Wielkopolskiego podjął w dn. 21 kwietnia 2016 r. Uchwałę Nr 1894/2016** w sprawie: stosowania w Urzędzie Marszałkowskim Województwa

---

⁵ Treść Uchwały Nr 1473/92/15 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dn. 10 listopada 2015 r. w sprawie „Polityki stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych udzielanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego w Warszawie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne” dostępna jest pod adresem: <http://www.mazovia.pl/samorzad/zarzad/uchwaly-zarzadu/uchwala,32391,14739215.html>

⁶ Tekst Uchwały nie został udostępniony na stronie BIP Województwa Łódzkiego. Informacja o podjęciu znajduje się jedynie w rejestrze Uchwał Zarządu Województwa Łódzkiego: https://bip.lodzkie.pl/files/790/Rejestr_2015_1-920.docx

⁷ Treść Zarządzenia Marszałka Województwa Podkarpackiego Nr 75/2015 nie jest dostępna na stronie BIP województwa.

Wielkopolskiego w Poznaniu oraz w wojewódzkich samorządowych jednostkach organizacyjnych podległych Samorządowi Województwa Wielkopolskiego Zrównoważonych Zamówień Publicznych, w tym Zielonych Zamówień Publicznych i klauzul społecznych⁸.

- **Zarząd Województwa Śląskiego podjął w dniu 4 maja 2016 r. Uchwałę Nr 801/111/V.2016** w sprawie rozpatrzenia petycji z dn. 19.02.2016 r. w sprawie podjęcia uchwały dotyczącej stosowania w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego i wojewódzkich jednostkach organizacyjnych Zrównoważonych Zamówień Publicznych, w tym Zielonych Zamówień i klauzul społecznych.⁹
- **Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego podjął w dniu 17 maja 2016 r. Uchwałę Nr 748/16** w sprawie rozpatrzenia petycji Fundacji Kupuj Odpowiedzialnie oraz sygnatariuszy petycji z dn. 19.02.2016 r. dotyczącej podjęcia uchwały w sprawie stosowania w Urzędzie Marszałkowskim oraz w wojewódzkich samorządowych jednostkach organizacyjnych podległych Samorządowi Województwa Zrównoważonych Zamówień Publicznych, w tym Zielonych Zamówień publicznych i klauzul społecznych.¹⁰

Kolejne dwa Zarządy Województw (Kujawsko-Pomorskie, Opolskie) wyraziły swoje zainteresowanie zwiększeniem roli Zrównoważonych Zamówień Publicznych oraz wskazały na trwające prace nad nowelizacją ustawy Prawo zamówień publicznych, które mają wprowadzić zmiany w zakresie zwiększenia możliwości stosowania poza cenowych kryteriów wyboru wykonawców zamówień.

- **Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w odpowiedzi na petycję wskazał, że planuje wprowadzenie stosownych rekomendacji po zakończeniu prac nad nowelizacją ustawy Pzp.**
- **Zarząd Województwa Opolskiego** zadeklarował, że po zapoznaniu się z ostatecznym kształtem znowelizowanej ustawy Prawo zamówień publicznych Marszałek będzie rekomendował jednostkom stosowanie Zrównoważonych Zamówień Publicznych, w tym Zielonych Zamówień i klauzul społecznych.

Pięć Zarządów Województw wskazało na brak możliwości podjęcia uchwały dotyczącej stosowania Zrównoważonych Zamówień Publicznych bądź brak podstaw do jej uchwalenia.

- **Zarząd Województwa Lubuskiego** wskazał, że stosuje kryteria środowiskowe w udzielaniu zamówień na zakup samochodów (tzw. Zielone Zamówienia Publiczne), zapisy art. 24 Pzp w zakresie wykluczenia z postępowania o udzielnie zamówienia publicznego wykonawców skazanych prawomocnie za przestępstwo przeciwko środowisku oraz klauzule społeczne w postępowaniu na usługi sprzątania budynków Urzędu, a wykonawcy sprawdzani są pod kątem niezalegania z opłatami i składkami na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne.

---

⁸ Pełna treść Uchwały Nr 1894/2016 Zarządu Województwa Wielkopolskiego z dn. 21 kwietnia 2016 wraz z uzasadnieniem dostępna jest pod adresem: https://bip.umww.pl/artykuly/2821782/pliki/20160518105709_1894.pdf

⁹ Pełna treść Uchwały Nr 801/111/V/2016 Zarządu Województwa Śląskiego z dn. 4 maja 2016 r. wraz z uzasadnieniem dostępna jest pod adresem: <http://bip.slaskie.pl/dokumenty/2016/05/11/1462961215.pdf>

¹⁰ Pełna treść Uchwały Nr 748/16 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dn. 17 maja 2016 r. wraz z uzasadnieniem dostępna jest pod adresem: <http://bip.rbip.wzp.pl/artikul/uchwala-nr-748-16-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego-z-dnia-17-maja-2016-r-w-sprawie>

W odpowiedzi na petycję podkreślono, że: „Wprowadzenie uchwały dodatkowo regulującej zrównoważone zamówienia publiczne i ich obowiązek stosowania w realizacji zamówień, jest krokiem zbyt daleko wychodzącym poza zapisy ustawy.”¹¹

- **Zarząd Województwa Świętokrzyskiego** także poinformował o braku możliwości podjęcia przez Zarząd Województwa uchwały w zakresie przedmiotu petycji.
- **Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego** wskazał, że brak jest potrzeby podejmowania uchwały.
- **Zarząd Województwa Małopolskiego** podkreślił, że przy dokonywaniu wydatków instytucje publiczne są zobowiązane do stosowania przepisów ustawy Prawo zamówień publicznych, która daje możliwość, aby przy wyborze wykonawców kierować się także kwestiami społecznymi oraz środowiskowymi. Wskazano, że nie ma konieczności podejmowania uchwały dotyczącej stosowania przez podległe jednostki polityki Zrównoważonych Zamówień Publicznych.¹²
- **Zarząd Województwa Dolnośląskiego** stwierdził, że nie jest właściwy do rozpatrzenia petycji – podmiotami właściwymi jest ok. 100 wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych i wojewódzkich osób prawnych. Do końca czerwca 2016 r. żadna z tych instytucji nie ustosunkowała się do przedmiotu petycji.

Trzy Zarządy Województw (Lubelskiego, Podlaskiego, Pomorskiego) nie odpowiedziały na złożoną petycję. Termin na rozpatrzenie i udzielenie odpowiedzi minął 19 maja 2016 r. Wystosowano do nich pisma z informacją o podstawie prawnej dot. wymaganego terminu odpowiedzi na petycję (tj. w ciągu 3 miesięcy).

Jesteśmy w przededniu podpisania przez Prezydenta RP ustawy o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw. Zmiany wynikają między innymi z dostosowania polskiego prawa do ustawodawstwa UE w zakresie zamówień publicznych. **Zmiany w Prawie zamówień publicznych, które mają wejść w życie na skutek jego dostosowania do wymogów Dyrektyw UE dają więcej swobody w zakresie stosowania Zrównoważonych Zamówień Publicznych.**

Wymagania środowiskowe mają być uwzględniane w opisie zamówienia, tak samo jak i kwestie związane z zatrudnieniem na podstawie Kodeksu pracy (o ile charakter zamówienia na to wskazuje). Pozostałe kwestie dotyczące zatrudniania osób z grup wykluczonych, wykorzystywania „zamówień zastrzeżonych”, czy uwzględniania oznakowań **mogą być stosowane** w zależności od charakteru i zakresu zamówienia. Oznacza to, że zamawiający np. artykuły spożywcze czy usługę cateringową może wskazać w opisie przedmiotu zamówienia w kryteriach oceny ofert lub w warunkach realizacji zamówienia określone oznakowanie, np. **certyfiakat Fairtrade**, który zgodnie z wymogami wskazanymi w znowelizowanej ustawie spełnia łącznie warunki:

- 1) wymagania dot. oznakowania dotyczą wyłącznie kryteriów, które są związane z przedmiotem zamówienia i są odpowiednie dla określenia cech robót budowlanych, dostaw lub usług będących przedmiotem tego zamówienia;
- 2) wymagania dot. oznakowania są oparte na obiektywnie możliwych do sprawdzenia i niedyskryminujących kryteriach;

---

¹¹ Odpowiedź Zarządu Województwa Lubuskiego na wystosowaną petycję dostępna jest na stronie BIP: http://www.bip.lubuskie.pl/system/obj/29176_odpowiedz_na_petycje.pdf

¹² Odpowiedź Zarządu Województwa Małopolskiego na wystosowaną petycję dostępna jest na stronie BIP: <http://bip.malopolska.pl/umwm/Article/get/id,1174108.html>

- 3) warunki przyznawania oznakowania są przyjmowane w drodze otwartej i przejrzystej procedury, w której mogą uczestniczyć wszystkie zainteresowane podmioty, w tym podmioty należące do administracji publicznej, konsumenci, partnerzy społeczni, producenci, dystrybutorzy oraz organizacje pozarządowe;
- 4) oznakowania są dostępne dla wszystkich zainteresowanych stron;
- 5) wymagania dot. oznakowania są określone przez podmiot trzeci, na który wykonawca ubiegający się o oznakowanie nie może wywierać decydującego wpływu.

Dofinansowano ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu „Social & Solidarity Economy as Development Approach for Sustainability (SSEDAS) in EYD 2015 and beyond”. Za treść odpowiada Fundacja „Koalicja Sprawiedliwego Handlu” – Fairtrade Polska, a wyrażone poglądy nie koniecznie odzwierciedlają oficjalne stanowisko Unii Europejskiej.

